

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

จริยธรรมเฉพาะตัวต่อการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิของ
ประชาชนในการรับรู้ข่าวสารผ่านการเล่าข่าวของผู้เล่าข่าว

Personal Ethics in Journalism and Legal Measures for Protecting the Public's Right
to Information through News Narration

วันที่รับ : 07 สิงหาคม 2568

วันที่แก้ไข : 22 ตุลาคม 2568

วันที่ตอบรับ : 07 พฤศจิกายน 2568

วารภรณ์ อุทรัพย์,^{1*} ชัยภูมิ ชนะภัย,¹ ศุภกัญญา แข็งแรง,²
และธรรมศักดิ์ เสนามิตร²

¹คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
²วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

**corresponding author e-mail: warapom.aus@uru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้เล่าข่าวในฐานะสื่อมวลชนที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติและความเชื่อของประชาชนผ่านการเสนอข่าวในรูปแบบการเล่าข่าว ซึ่งมีลักษณะผสมผสานระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็นส่วนตัว ผู้เขียนเสนอว่าผู้เล่าข่าวควรมีจริยธรรมเฉพาะตนที่เหมาะสมต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชน ไม่เพียงเพื่อรักษาความน่าเชื่อถือของตนเอง แต่เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องและเป็นกลาง ทั้งนี้เพราะจริยธรรมเฉพาะของบุคคลย่อมกระทบต่อความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการรับรู้ข่าวสารนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ บทความยังวิเคราะห์บทบัญญัติทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรฐานจริยธรรมขององค์กรสื่อระดับประเทศและนานาชาติ รวมถึงกรณีศึกษาของผู้ดำเนินรายการที่เคยต้องโทษในคดีทุจริต เพื่อเสนอให้มีกฎหมายหรือมาตรการที่เหมาะสมกำกับคุณสมบัติจริยธรรมเฉพาะตัวของผู้เล่าข่าว

คำสำคัญ: จริยธรรมสื่อ, ผู้เล่าข่าว, เสรีภาพสื่อ, สิทธิประชาชน, กฎหมายสื่อ

Personal Ethics in Journalism and Legal Measures for Protecting the Public's Right
to Information through News Narration

Received : 07 August 2024

Revised : 22 October 2025

Accepted : 07 November 2025

Waraporn Ausab^{1*}, Chaiyaphum Chanaphai¹, Supakanya Khangrang²
and Thammasak Senamitr²

¹Faculty of Humanities and Social Sciences Uttaradit rajabhat University

²International College Khon Kaen University

*corresponding author e-mail : waraporn.aus@uru.ac.th

Abstract

This article examines the role of news narrators as influential media professionals who shape public attitudes and beliefs through their style of news presentation, which often combines factual reporting with personal opinions. The author argues that news narrators should uphold a set of personal ethical standards appropriate to their professional responsibilities—not only to preserve their own credibility but also to protect the public's right to receive accurate and impartial information. The personal ethics of individual journalists inevitably affect public trust in the information being conveyed. Furthermore, the article analyzes relevant legal frameworks, including the Constitution of the Kingdom of Thailand and the ethical standards established by national and international media organizations. It also presents case studies of news presenters who have been convicted in corruption-related cases. The study ultimately proposes the development of appropriate laws or regulatory measures to ensure that news narrators possess and adhere to suitable personal ethical qualifications.

Keywords: Media ethics, news narrators, freedom of the press, public rights, media law

บทนำ

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการสื่อสารและโทรคมนาคม เป็นส่วนสำคัญที่โยโลกให้เล็กลง เพราะทำให้ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันไปมาได้อย่างไร้ขีดจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ผ่านรูปแบบและกระบวนการสื่อสารหลากหลายช่องทาง มีผลทำให้บทบาทของสื่อในรูปแบบต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงไป โดยอาจทำให้รูปแบบของสื่อบางประเภทหายไปจากสังคม เช่น การส่งโทรเลข โทรพิมพ์ หรือขวเลข เป็นต้น ในขณะที่มีผลทำให้โทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่อยู่ติดตัวของผู้คนทุกคนเข้ามามีบทบาทกำหนดทิศทางการบริโภคสื่อของประชาชนในทุกมิติ จนทำให้รูปแบบการสื่อสารที่เคยมีความนิยมในอดีตมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการนำเสนอที่ต้องสร้างความแตกต่างหรือลักษณะโดดเด่นเฉพาะเพื่อให้สามารถแข่งขันและอยู่รอดได้ เช่น จำนวนผู้อ่านหนังสือพิมพ์ในรูปแบบกระดาษที่ลดลงอย่างมาก การรับชมรายการภาพและเสียงหรือเสียงผ่านทางช่องทางโทรศัพท์เคลื่อนที่แทนการรับชมผ่านเครื่องรับโทรทัศน์หรือเครื่องรับวิทยุ ซึ่งหากพิจารณาในด้านของผู้ประกอบการสื่อ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์และสื่อวิทยุซึ่งเป็นช่องทางที่อาจกล่าวได้ว่ามีการปรับตัวค่อนข้างสูงจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้รับสื่อที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้องค์กรสื่อเจ้าของช่องสัญญาณ รวมถึงผู้ประกอบการอาชีพเป็นผู้ดำเนินรายการ ผู้ประกาศข่าว พิธีกร รวมถึงนักร้องนักแสดง ต่างต้องมีการปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในโลกการสื่อสารที่เปลี่ยนแปลงไป การปรับตัวของสื่อมวลชนจึงอาจส่งผลกระทบต่อการดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมของสื่อมวลชนที่มีผลกระทบต่อความไว้วางใจของประชาชนด้วยเช่นกัน

1. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. ศึกษาหลักจริยธรรมของสื่อมวลชนและจริยธรรมเฉพาะตัวของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนกรณีการเล่าข่าว
2. เปรียบเทียบจริยธรรมเฉพาะบุคคลของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับประชาชนกับกรณีจริยธรรมเฉพาะบุคคลของผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน
3. เสนอแนวทางในการกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่มีพื้นฐานจากจริยธรรมเฉพาะบุคคลสำหรับผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชน

2. จริยธรรมเฉพาะตัวต่อการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนกับมาตรการทางกฎหมายเพื่อการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการรับรู้ข่าวสารผ่านการเล่าข่าว

เมื่อพิจารณาถึงรูปแบบของรายการสื่อที่แพร่ภาพแพร่เสียงผ่านทางโทรทัศน์แล้ว พบว่ารายการข่าวสารยังคงถือเป็นช่วงเวลาประชาชนยังคงให้ความสนใจรับชมเพื่อติดตามเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวในสังคมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ประกอบกับช่วงเวลาของการออกอากาศของชั่วโมงข่าว อาจเป็นช่องทางให้ผู้ประกอบการสื่อโทรทัศน์ได้รับค่าตอบแทนจากค่าโฆษณาในอัตราที่สูง เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้มีการแข่งขันการนำเสนอข่าวสารของผู้ประกาศข่าวที่นอกจากจะต้องอาศัยความสามารถส่วนตัวและการทำงานเป็นทีมของสถานีโทรทัศน์เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้ชมแล้ว สถานีโทรทัศน์แต่ละช่องต่างก็จะค้นหาบุคคลที่เป็นที่ยอมรับหรือมีประสบการณ์เพื่อทำการนำเสนอข้อเท็จจริงตามเนื้อข่าวผสมกับการแสดงความคิดเห็นในเชิงวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มเติมเนื้อหาข่าวเช่นว่านั้น ทำให้เกิดการดำเนินรายการของพิธีกรรายการข่าวที่เรียกว่า “การเล่าข่าว” ที่อาจหมายถึง การนำเสนอข่าวสารโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในฐานะพิธีกรหรือผู้ดำเนินรายการในลักษณะกึ่งทางการโดยนำเสนอข่าวต่อผู้ชมด้วยการพูดเล่าเรื่อง ผสมผสานการตีความที่มีการแทรกความคิดเห็นส่วนตัว หรือการคาดเดาที่แตกต่างไปจากเนื้อหาที่ต้องนำเสนอ เพื่อให้ผู้ชมที่ได้รับชมเกิดความเชื่อและคล้อยตามความคิดของตน รวมถึงการสร้างบุคคลให้เป็น “แบรนด์ข่าว” ที่มีอิทธิพลทางความคิดเห็นเนื้อหาข่าว การเล่าข่าวของผู้ดำเนินรายการจึงอาจถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อทัศนคติของประชาชน (ปิยะชาติ สุทธิวรรณ, 2565, น. 55-70) การเล่าข่าวของผู้ดำเนินรายการจึงต้องตั้งอยู่บนหลักจริยธรรมที่เป็นการเฉพาะตนของปัจเจกชนผู้ดำเนินรายการนั้น ภายใต้การกำกับดูแลและควบคุมขององค์กรที่บุคคลนั้นสังกัดอยู่ที่ถูกกำหนดไว้โดยจริยธรรมขององค์กรที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลสื่อเพื่อให้การเสนอข่าวด้วยการเล่าข่าวเป็นไปภายใต้กรอบจริยธรรมของสื่อ ที่หมายถึง หลักความประพฤติและบรรทัดฐานทางศีลธรรมที่ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนพึงยึดถือในการผลิต เผยแพร่และนำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชน โดยมีเป้าหมายเพื่อธำรงไว้ซึ่งความจริง ความเป็นธรรม และผลประโยชน์ของสาธารณะ (กาญจนา แก้วเทพ, 2561, น. 15-20) โดยที่สื่อหมายถึงผู้ทำหน้าที่สื่อสารข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะซึ่งมีความหมายรวมถึง นักข่าว พิธีกร บรรณาธิการ เจ้าของสื่อหรือผู้ดำเนิน

รายการ ดั่งนั้นจริยธรรมของสื่อจึงหมายถึงมาตรฐานวิชาชีพที่ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนในระบอบประชาธิปไตย (บุญเลิศ ศรีสุข, 2564, น. 23-44)

ดังนั้น หากกล่าวให้ลึกลงไปถึงแนวคิดหรือแนวทางการปฏิบัติที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรวิชาชีพทางด้านสื่อมวลชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศเกี่ยวกับการหลักจริยธรรมสื่อมวลชนแล้ว อาจแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ของการคุ้มครองสื่อมวลชนทั้งที่เป็นองค์กรและปัจเจกชนที่เป็นสื่อมวลชน ดังนี้

จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสื่อมวลชนที่กำหนดขึ้นโดยสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยพบว่า จริยธรรมที่ปรากฏตามกรอบของสมาคมฯ นั้นมุ่งเน้นเพียงเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพสื่อมวลชนต้องถือปฏิบัติโดยการแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณชนด้วยการรักษาเสรีภาพในการเสนอข่าวและการแสดงความเห็นด้วยการเสนอข่าวที่เป็นความจริง ซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ เคารพความไว้วางใจและรักษาความลับของแหล่งข่าว มุ่งปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งประโยชน์ของสาธารณะ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการเสนอข่าว ซึ่งในส่วนที่ว่าด้วยการไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการเสนอข่าวนั้น น่าจะมีความหมายเฉพาะกรณีที่บุคคลนั้นปฏิบัติหน้าที่เสนอข่าวโดยแสวงหาประโยชน์อย่างใด ๆ จากการที่ยินยอมกระทำการหรือไม่กระทำการอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อที่จะต้องทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องครบถ้วน แต่อาจไม่ได้มีความหมายครอบคลุมไปถึงการแสวงหาประโยชน์โดยทุจริตจากการปฏิบัติหน้าที่สื่อของตนเองหรือที่ตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเพื่อให้ได้มาในฐานะเป็นสื่อมวลชน ตัวอย่างเช่น ผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวเป็นกรรมการหรือผู้บริหารของบริษัทหรือกิจการที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศรายการข่าวนั้น เช่นนี้เท่ากับว่าผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวนั้นเป็นบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่สองอย่างในเวลาเดียวกัน คือ ต้องทำหน้าที่บริหารกิจการที่ตนเป็นเจ้าของหรือที่ตนเป็นผู้บริหารอยู่เพื่อให้องค์กรธุรกิจนั้นได้ผลตอบแทนจากการออกอากาศนั้นสูงสุด เช่นเพื่อให้บริษัทมีรายได้จากค่าโฆษณาและมีกำไรจากการประกอบธุรกิจ ในขณะที่การปฏิบัติหน้าที่เป็นสื่อมวลชนด้วยการเป็นผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวจะต้องมุ่งเน้นในการรักษาจริยธรรมวิชาชีพเพื่อให้ประชาชนได้รับข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน ซึ่งหากพิจารณาเพียงผิวเผินแล้วอาจเห็นว่าบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลคนนั้นแยกออกเป็นคนละส่วนกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ แยกกันระหว่างในฐานะเจ้าของหรือผู้บริหารองค์กรทางธุรกิจกับบุคคลนั้นในฐานะสื่อมวลชนที่จริยธรรมของผู้บริหารธุรกิจ (Business Executive Ethics) ได้แก่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคม การไม่แสวงหาผลประโยชน์ทับซ้อน และยึดมั่นในหลักนิติธรรม ที่ต้องไม่ใช่เพียงแต่การมุ่งแสวงหากำไรให้แก่องค์กรธุรกิจของตนเท่านั้น ทำให้ผู้บริหารรายนั้นมุ่งตรงต่อการต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมต่อผู้มีส่วนได้เสียในธุรกิจของตนโดยตรง เช่น ต่อลูกค้าผู้ซื้อสินค้าหรือผู้รับบริการ สิ่งแวดล้อมและหน่วยงานของรัฐ เป็นต้น ส่วนการทำหน้าที่สื่อมวลชนในบทบาทของผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวต้องถือปฏิบัติโดยการแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณชนด้วยการรักษาเสรีภาพในการเสนอข่าวและการแสดงความเห็นด้วยการเสนอข่าวที่เป็นความจริง ซื่อสัตย์และรับผิดชอบต่อตนเองและสาธารณะ เคารพความไว้วางใจและรักษาความลับของแหล่งข่าว มุ่งปฏิบัติหน้าที่โดยมุ่งประโยชน์ของสาธารณะ ไม่แสวงหาผลประโยชน์จากการเสนอข่าวดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น แต่หากพิจารณาโดยค่านึงว่าเมื่อบุคคลคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นผู้บริหารหรือเจ้าขององค์กรธุรกิจที่มีวัตถุประสงค์โดยต่อกรที่จะทำให้องค์กรธุรกิจนั้นสามารถดำเนินต่อไปได้ ย่อมอยู่บนพื้นฐานของการแสวงหาผลกำไรเป็นสำคัญจึงมีความเป็นไปได้บุคคลนั้นอาจอาศัยการเป็นผู้บริหารในองค์กรธุรกิจนั้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดแสวงหาประโยชน์โดยทุจริตกับองค์กรภาครัฐที่ตนเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะผู้ได้รับสัมปทานการแพร่ภาพแพร่เสียงหรือกระจายเสียงและสถานะของผู้ดำเนินรายการที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในฐานะสื่อมวลชน ทำให้บุคคลนั้นได้ไปซึ่งประโยชน์ไม่จากรูปแบบของทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นอันเป็นการทุจริตและความเป็นความผิดทางอาญา ดังนั้นจะเห็นว่ากรณีดังกล่าวมานี้จะมีการขัดกันระหว่างจริยธรรมที่บุคคลนั้นต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับจริยธรรมของการเป็นผู้บริหารองค์กรธุรกิจกับจริยธรรมในฐานะที่ตนเองเป็นสื่อมวลชนที่ต่างต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นหลัก โดยในเวลาทีบุคคลนั้นทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนอยู่นั้น หลักจริยธรรมของสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเฉพาะส่วนบุคคลของสื่อมวลชนรายนั้นไว้แต่อย่างใด ทำให้การปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมอันเป็นการส่วนตัว หรือการประพฤติเสื่อมเสียจริยธรรมที่เป็นเรื่องเฉพาะ

ส่วนบุคคลไม่ได้ถูกกำหนดลงไว้เป็นจริยธรรมของผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนนั้นด้วยซึ่งผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างเพื่อประกอบการวิเคราะห์ให้เห็นต่อไป (สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2561, น. 1-5)

กรณีจริยธรรมของสื่อมวลชนที่กำหนดไว้โดยสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ซึ่งมีอำนาจกำกับดูแลกิจการที่เกี่ยวกับกิจการโทรทัศน์และกิจการวิทยุ ได้กำหนดให้มีการทำงานร่วมกับภาคสื่อเพื่อส่งเสริมการพัฒนาจริยธรรมวิชาชีพ และผลักดันการกำกับดูแลตนเองของสื่อแพร่ภาพและกระจายเสียง โดย กสทช. ไม่ได้ออกข้อบังคับโดยตรงที่ผลผูกพันทางกฎหมายไปยังบุคคลหรือองค์กรสื่อ เพียงแต่เน้นส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานจริยธรรมร่วมและสนับสนุนการกำกับกันเอง ผ่านแนวทางและคู่มือขององค์กร (กสทช., 2563, น. 1-3) ดังนั้น กสทช. จึงเป็นองค์กรที่มีบทบาท อำนาจและหน้าที่ที่มุ่งเน้นคุ้มครองสิทธิของประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับการเสนอข่าวสารและเนื้อหาผ่านสื่อโทรทัศน์และสื่อกระจายเสียงภายใต้จริยธรรมของสื่อที่ให้มีการกำกับกันเองเท่านั้น กสทช. ไม่มีอำนาจโดยตรงที่จะกำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมสำหรับปัจเจกชนที่ทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการหรือนำเสนอข่าวด้วยวิธีการเล่าข่าวเพื่อกำกับดูแลหรือจำกัดสิทธิของบุคคลผู้ดำเนินรายการหากพบว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดจริยธรรมในบทบาทหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่ในฐานะสื่อ ซึ่งไม่แตกต่างไปจากแนวปฏิบัติขององค์กรกำกับดูแลวิชาชีพสื่อมวลชน เช่น สภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ (Press Council of Thailand) ที่กำหนดถึงหลักการของการกำกับดูแลวิชาชีพสื่อมวลชนที่เป็นเพียงการส่งเสริมการกำกับดูแลตนเองของสื่อ พิจารณาคำร้องด้านจริยธรรม มีคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาอย่างเป็นกลาง และสร้างการรับรู้ให้เกิดขึ้นกับสาธารณะซึ่งแม้จะมีการพิจารณาวินิจฉัยกรณีที่มีการละเมิดต่อจริยธรรมก็ตาม แต่การดำเนินการตามกฎหมายก็ทำได้เพียงการร้องให้หน่วยงานทางกฎหมายตรวจสอบว่ามีการกระทำความผิดทางอาญาหรือไม่ เช่นกรณีที่เห็นว่านักข่าวรับเงินจากเจ้าพนักงานของรัฐอันเป็นการละเมิดข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมวิชาชีพสื่อมวลชนสภาการสื่อมวลชนแห่งชาติ พ.ศ. 2564 ข้อที่ 26 ที่ระบุว่า “ผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนต้องละเว้นการรับอามิสสินจ้างอันมีค่า หรือผลประโยชน์ใด ๆ เพื่อให้กระทำการหรือไม่กระทำการอันจะขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องครบถ้วน” แต่เมื่อปรากฏต่อมาว่านักข่าวได้ลาออกจากราชการแล้ว คณะกรรมการจึงมีมติให้ยุติเรื่องดังกล่าว โดยไม่ปรากฏข้อเท็จจริงว่า นักข่าวที่ถูกกล่าวหาว่าละเมิดต่อจริยธรรมสื่อ นั้นได้กลับมาประกอบอาชีพสื่อมวลชนอีกหรือไม่ โดยยังมีต้นสังกัดอื่นรับนักข่าวรายดังกล่าวเข้าทำงานสื่ออีกหรือไม่ หรือหากนักขوارายนั้นเลือกที่จะประกอบอาชีพที่เกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนโดยที่ตนไม่ได้เข้าไปเป็นผู้รายงานข่าวที่ต้องสื่อสารกับประชาชนโดยตรง เช่น จัดตั้งธุรกิจในรูปแบบบริษัทจำกัดที่ได้รับสัมปทานเวลาออกอากาศในช่องสถานีโทรทัศน์หรือสถานีวิทยุโดยที่ตนทำหน้าที่เป็นเพียงผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการเท่านั้น โดยมิได้เข้าไปทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการด้วยการเล่าข่าวออกอากาศเช่นนั้นด้วยหรือไม่

นอกจากนี้ หากเปรียบเทียบหลักจริยธรรมของสื่อมวลชนโดยพิจารณาถึงหลักการขององค์กรสื่อในระดับระหว่างประเทศได้แก่ สหพันธ์นักข่าวนานาชาติ (International Federation of Journalists: IFJ) ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสูงในด้านการส่งเสริมเสรีภาพของสื่อมวลชนและการคุ้มครองสิทธิของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อทั่วโลก พบว่าหน้าที่หลักขององค์กรดังกล่าวเพียงแต่มุ่งเน้นส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออกและเสรีภาพของสื่อมวลชนทั่วโลก ปกป้องสิทธิ แรงงานและความปลอดภัยของผู้สื่อข่าว ส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรมของวิชาชีพสื่อมวลชน และต่อต้านการเซ็นเซอร์ การคุกคามและการใช้ความรุนแรงต่อสื่อมวลชน โดยสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์การ UNESCO, UNHCR, และองค์กรที่ไม่ใช่ของภาครัฐบาล (NGOs) ด้านสิทธิมนุษยชนและสื่ออิสระ เป็นต้น โดยสหพันธ์นักข่าวนานาชาติออกเอกสารที่เรียกว่า IFJ Declaration of Principles on the Conduct of Journalists (1971) ถือเป็นเอกสารที่ระบุหลักจริยธรรมพื้นฐานของผู้สื่อข่าว เช่น เคารพความจริงและสิทธิของประชาชนในการรับรู้ความจริง เคารพสิทธิส่วนบุคคล นำเสนอข่าวอย่างตรงไปตรงมา หลีกเลี่ยงผลประโยชน์ทับซ้อน อันจะเห็นได้ว่าเป็นหลักการที่มุ่งคุ้มครองการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนต่อประชาชนผู้รับสื่อเป็นหลัก หลักการของการองค์กรมิได้มุ่งที่กำหนดให้ผู้ทำหน้าที่สื่อจะต้องมีจริยธรรมโดยเฉพาะตัวที่อาจถือได้ว่าสำคัญต่อการทำหน้าที่สื่อ ดังนั้นหากปรากฏกรณีว่า บุคคลผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนได้ประพฤติหรือปฏิบัติผิดจริยธรรมอันเป็นเรื่องส่วนตัว เช่น บุคคลที่เป็นสื่อมวลชนถูกกล่าวหาและดำเนินคดีต่อศาลและศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดว่ากระทำความผิดอาญาในข้อหาทุจริตและพิพาทฆาตงโทษทางอาญา เช่นนี้จะถือได้หรือว่าไม่ว่าบุคคลนั้นมีคุณสมบัติต้องห้ามทางจริยธรรมของสื่อ ที่ไม่อาจมี

บทบาทหรือทำหน้าที่สื่อมวลชนในการรายงานข่าวหรือเล่าข่าวต่อสาธารณชนได้อีก (International Federation of Journalists, 2019, Articles 1-16)

เมื่อพิจารณาถึงหลักการคุ้มครองสื่อมวลชนตามกฎหมายไทยพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 34 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น...การจำกัดเสรีภาพนั้น ต้องกระทำตามกฎหมายเท่าที่จำเป็น และไม่กระทบต่อสาระสำคัญของสิทธิและเสรีภาพนั้น” (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560, มาตรา 34) บทบัญญัติมาตรานี้เป็นการคุ้มครองบุคคลทุกคนเป็นการทั่วไปซึ่งมีความหมายรวมถึงสื่อมวลชนด้วย ส่วนมาตรา 35 บัญญัติเพื่อคุ้มครองสื่อมวลชนโดยเฉพาะ โดยวรรคหนึ่งบัญญัติว่า “บุคคลซึ่งประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือการแสดงความคิดเห็นตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ” โดยบทบัญญัติมาตรา 35 ในวรรคอื่น ๆ ได้บัญญัติคุ้มครองสิทธิของสื่อมวลชนโดยห้ามมิให้รัฐกระทำการเซ็นเซอร์ ปิดกั้น หรือรบกวนการสื่อสารไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่รัฐหรือบุคคลใดเป็นเจ้าของหรือใช้สื่อมวลชนเพื่อประโยชน์ตนเอง ในขณะที่มาตรา 36 บัญญัติคุ้มครองสิทธิของบุคคลในการสื่อสารถึงการโดยทางใด ๆ โดยห้ามมิให้รัฐล่วงรู้หรือกระทำการใด ๆ ต่อการสื่อสารของบุคคล เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติให้ทำได้ ดังนั้นบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะมาตรา 35 ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการคุกคามเสรีภาพในการทำหน้าที่สื่อในการนำเสนอข่าวสารแก่ประชาชน นอกจากนั้นยังมีบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติคุ้มครองมิให้มีการคุกคามนักข่าว เช่น ประมวลกฎหมายอาญาที่แม้จะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไปก็ตาม แต่ก็สามารถนำไปปรับใช้กับการทำหน้าที่ของนักข่าวได้ คือ มาตรา 309 ที่ห้ามมิให้ผู้ใดข่มขืนใจผู้อื่นให้กระทำ ไม่กระทำ หรือจ่ายยอมต่อสิ่งใด โดยใช้กำลังประทุษร้าย หรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้ายที่อาจนำมาบังคับใช้กับกรณีการคุกคามนักข่าว เช่น ข่มขู่ให้นักข่าวหยุดรายงานข่าว (สุกัญญา สงวนศักดิ์ภักดี, 2563, น. 25-28)

จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญาที่ยกขึ้นกล่าวข้างต้นเป็นการยืนยันว่าสื่อมวลชนที่หมายถึงองค์กรสื่อและบุคคลผู้ประกอบอาชีพสื่อมวลชนจะต้องได้รับการรับรองและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกและการนำเสนอข่าวสารโดยไม่ถูกปิดกั้นโดยรัฐ ทั้งนี้ก็เพื่อรับรองสิทธิในการเข้าถึงซึ่งข่าวสารของประชาชนเช่นเดียวกัน แต่มีข้อสังเกตว่ากฎหมาย มิได้บัญญัติให้เห็นถึงการคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้รับสื่อที่จะต้องไม่ถูกชักจูง ชื่นนำหรือทำให้เชื่อโดยบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนหรือผู้ดำเนินรายการ พิธีกรที่นำเสนอข่าวสารหรือรายการในขณะที่บุคคลนั้นเคยตกอยู่ฐานะจำเลยในคดีทุจริตที่เกี่ยวข้องหรือเกี่ยวพันกับผลประโยชน์ของรัฐในสถานีวิทยุหรือสถานีโทรทัศน์ที่บุคคลนั้นเข้าไปทำหน้าที่สื่อมวลชนและที่บุคคลนั้นต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ต้องรับโทษจำคุกหรือโทษอาญาอื่น ๆ ในข้อหาเกี่ยวกับการทุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่สื่อมวลชน

ผู้เขียนจะได้ยกตัวอย่างกรณีของบุคคลที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนในฐานะของผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวที่อาจมีกรณีที่ต้องพิจารณาว่า ผลจากคำพิพากษาของศาลอาญาที่มีต่อบุคคลดังกล่าวในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนนั้นจะพอถือได้ไม่ว่าประเทศไทยควรมีการกำหนดบทลงโทษหรือจำกัดสิทธิเพื่อมิให้บุคคลนั้นทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการที่อาจมีส่วนต่อการชี้แจง ชักจูงหรือจูงใจให้เด็ก เยาวชนและประชาชนสับสนหลงผิดในการที่ผู้ดำเนินรายการนั้นแสดงทัศนคติและให้ความเห็นต่อข่าว โดยเฉพาะหากเป็นข่าวที่มีเนื้อหาโดยตรงเกี่ยวกับทุจริต แม้บุคคลนั้นจะได้รับโทษตามกฎหมายจากความผิดฐานทุจริตที่ตนได้ก่อไว้ก็ตาม ดังนี้

กรณีข้อเท็จจริงปรากฏตามสื่อต่าง ๆ ว่า นายสรยุทธ สุทัศนจินดา ก่อตั้งบริษัทไร้สัม จำกัด เมื่อปี พ.ศ. 2547 เพื่อผลิตรายการ “คุยคุ้ยข่าว” ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. ซึ่งเป็นรายการที่นายสรยุทธทั้งในฐานะที่เป็นผู้บริหารและเจ้าของบริษัทไร้สัม จำกัดที่เข้าทำสัญญาเพื่อรับสัมปทานเวลาจากองค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย (อสมท.) และในฐานะผู้ดำเนินรายการที่นำเสนอข่าวต่อประชาชนในลักษณะของการเล่าข่าว ต่อมาในปี 2548-2549 ผู้บริหาร อสมท. พบความผิดปกติที่ข่าวเที่ยงคืนออกอากาศช้ากว่าที่กำหนด เมื่อทำการตรวจสอบแล้วพบว่าบริษัทไร้สัมส่งคิวโฆษณาเกินข้อตกลงจึงมีการตั้งกรรมการสอบสวนเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง พบว่านางพิชชาภา เอี่ยมสอาด พนักงาน อสมท. ที่รับผิดชอบเกี่ยวกับคิวโฆษณาของบริษัทและส่วนของ อสมท.เอง เกิดความผิดปกติ โดยนางพิชชาภา ทำการรับคิวโฆษณาที่บริษัทไร้สัม จำกัด ขายเป็นมาจัดคิวรวมกับคิวโฆษณาที่ อสมท. ขายเอง ทำการปกปิดความผิดด้วยการลบคิวโฆษณาส่วนเกินของบริษัทไร้สัมออก

และยังพบหลักฐานหนังสือรับรองการหักภาษี ณ ที่จ่าย จากเงินที่บริษัทไร้ส้ม จำกัดจ่ายให้แก่นางพิชชาภา และใบเสร็จรับเงินจากการนำฝากเช็คเข้าบัญชีธนาคารทหารไทยของนางพิชชาภา รวมทั้งสิ้น 6 ฉบับ เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 744,659 บาท แม้ต่อมาปรากฏว่า อสมท. ได้ดำเนินคดีแพ่งโดยให้ บริษัทไร้ส้ม จำกัด ต้องชดใช้เงินค่าโฆษณาส่วนเกิน 138.79 ล้านบาท ก็ตามแต่ข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) มีมติชี้มูลความผิด บริษัทไร้ส้ม จำกัด นายสรยุทธ สุทัศนจินดาและพวก กระทั่งเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559 ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาให้จำคุกนายสรยุทธ สุทัศนจินดา และศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษายืนตามศาลชั้นต้นเมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2560 โดยในที่สุดศาลฎีกาพิพากษาให้จำคุก นายสรยุทธ สุทัศนจินดา เป็นเวลา 6 ปี 24 เดือน และนายสรยุทธ สุทัศนจินดาได้รับอิสระภาพจากการคุมขังหลังจากจำคุกมาแล้ว 1 ปี 2 เดือน 6 วันเนื่องจากได้รับพระราชทานอภัยโทษและได้พักโทษตามเงื่อนไข แต่ยังคงต้องติดกำไลอิเอ็มอีกเป็นเวลา 14 เดือน กรณีกระทำความผิดของบริษัท ไร้ส้ม จำกัด นายสรยุทธ สุทัศนจินดาและพวก รวมถึงเจ้าหน้าที่ของ อสมท. ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดฐานทุจริตนั้นก่อให้เกิดความเสียหายกับ บมจ.อสมท. เป็นจำนวนประมาณ 138 ล้านบาท จากการโฆษณาเกินเวลาถึง 578 นาที ระหว่างปี 2548-2549

จากข้อเท็จจริงของคดีตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นว่าบุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพ กล่าวคือการเป็นเจ้าของธุรกิจเพื่อแสวงหาผลกำไรอันเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญขององค์กรธุรกิจ และประกอบอาชีพอื่น ๆ ร่วมด้วย โดยในแต่ละอาชีพต่างก็มีหลักการของจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะกำหนดมาตรฐานให้บุคคลควรต้องปฏิบัติตาม แต่หากพิจารณาถึงการประกอบอาชีพสื่อมวลชนของบุคคลแล้ว จะเห็นว่าโดยหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคลนั้น จะต้องดำรงไว้จริยธรรมอันเป็นการรักษาและค้ำจุนเกียรติภูมิของการเป็นบุคคลสาธารณะที่มีหน้าที่โดยตรงต่อการสื่อสารข่าวสารและความจริงซึ่งมีเนื้อหาของข่าวสารที่หลากหลายซึ่งอาจเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรมของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม การที่ผู้ดำเนินรายการ พิธีกรหรือผู้ประกาศข่าวจะทำการเล่าข่าวที่มีลักษณะของความคิด ความเชื่อ ทศนคติและความคิดเห็นส่วนตัวลงใน การเล่าข่าวนั้น ย่อมมีผลสุดท้ายเป็นการทำให้ผู้รับสารซึ่งหมายถึงผู้ชมที่อาจเป็นเด็ก เยาวชน และประชาชนที่มีพื้นฐานของ ความรู้และวิจารณญาณที่แตกต่างกันไปตามสังคม การศึกษาและการเลี้ยงดู เชื่อ ถูกทำให้เชื่อ ตามที่ผู้เล่าข่าวได้วิเคราะห์ วิพากษ์นั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหากพิจารณาถึงความสำคัญของจริยธรรมของบุคคลต่อสังคมแล้ว ย่อมเห็นได้ว่า รัฐย่อมให้ความสำคัญต่อการนำเอาจริยธรรมมาเป็นมูลฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสังคม ผ่านกลไกขององค์กรและบุคคลในสังคม เช่น จริยธรรมของบิดามารดาที่มีต่อบุตรในความสัมพันธ์ระดับครอบครัว ครูอาจารย์ในสถานศึกษาหรือสถาบันการศึกษาต่อนักเรียนและนักศึกษา พนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ให้บริการประชาชนหรือทำหน้าที่แทนรัฐให้กับประชาชน ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับความไว้วางใจของประชาชน ซึ่งต่างต้องมีจริยธรรมเป็นการเฉพาะตนสำหรับการดำรงตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งผู้เขียนจะได้แยกแยะและวิเคราะห์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกฎหมายกับจริยธรรมของบุคคลในสังคม ดังนี้

จริยธรรมของบิดามารดาต่อบุตร ถูกบัญญัติเป็นกฎหมายไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1564 ที่กำหนดให้บิดามารดาต้องอุปการะเลี้ยงดูบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมถึงการให้การศึกษา อบรมสั่งสอนและคุ้มครองดูแล มาตรา 1566 วรรคสอง กำหนดให้บิดามารดามีอำนาจปกครองบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะร่วมกัน มาตรา 1567 กำหนดหน้าที่และอำนาจของบิดามารดาไว้ ได้แก่ เลี้ยงดู อบรมบุตร กำหนดที่อยู่ การศึกษา การทำงาน ลงโทษบุตรโดยชอบเพื่อการอบรมหรือกรณีตามมาตรา 1585 ถึง มาตรา 1595 ที่ให้สิทธิฟ้องเรียกค่าเลี้ยงดูบุตรและสิทธิของบุตรนอกสมรส โดยมีพื้นฐานมาจากหลักจริยธรรมของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ได้แก่ จริยธรรมด้านความรักและความเมตตา ด้านความรับผิดชอบ ด้านการเคารพสิทธิของบุตร เป็นต้น

จริยธรรมของครูอาจารย์ในสถานศึกษาที่มีต่อนักเรียนนักศึกษา ถูกบัญญัติให้เป็นสิทธิแก่นักเรียนนักศึกษาไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา 22 ที่ให้สิทธิแก่ผู้เรียนทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มาตรา 24 ที่กำหนดให้สถาบันการศึกษาต้องการจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาความสามารถตามธรรมชาติและต้องไม่ใช้ความรุนแรง ส่วนพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (8) ห้ามมิให้ผู้ใดกระทำความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจ หรือใช้ถ้อยคำที่ ดูหมิ่น เหยียดหยามเด็ก ซึ่งอาจตีความรวมถึงครู ที่เป็นผู้มีหน้าที่ดูแลและสั่งสอนเด็ก โดยกำหนดโทษกรณีฝ่าฝืนไว้ให้ต้องระวางโทษจำคุกหรือปรับ รวมถึงประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 295 - 297 บัญญัติห้ามมิให้ทำร้ายร่างกายผู้อื่น แม้จะอ้างว่าเป็นการ “สั่งสอน” ก็ตาม โดยกำหนดให้ผู้มีหน้าที่ดูแล

เด็กซึ่งหมายความรวมถึง ครูอาจารย์ที่ละเลยจนนักเรียนหรือนักศึกษาที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนได้รับอันตราย มีความผิดฐานละเลยหน้าที่ ที่กฎหมายกำหนดโทษไว้ทั้งจำคุกและหรือปรับไว้เช่นเดียวกัน โดยกฎหมายดังกล่าวมีพื้นฐานมาจากหลักจริยธรรมในความสัมพันธ์ระหว่างครูอาจารย์กับนักเรียนหรือนักศึกษา เช่น หลักการไม่เลือกปฏิบัติ การให้เกียรติและเคารพศักดิ์ศรีของศิษย์ การอบรมสั่งสอนตามหลักคุณธรรม การไม่แสวงหาประโยชน์จากนักเรียน การส่งเสริมศิษย์อย่างเต็มศักยภาพ เป็นต้น

จริยธรรมของเจ้าพนักงานรัฐในการให้บริการแก่ประชาชน ถูกบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 63 ที่กำหนดรัฐซึ่งกระทำโดยเจ้าพนักงานของรัฐต้องจัดให้มีระบบราชการที่มีธรรมาภิบาลที่ประกอบไปด้วย ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และประชาชนเข้าถึงบริการได้ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริต โปร่งใส และเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ไม่เลือกปฏิบัติ หรือโดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 82 ที่บัญญัติให้ข้าราชการต้องประพฤติตนให้เหมาะสมกับสถานะของข้าราชการ ประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การไม่แสวงหาประโยชน์ส่วนตน และให้บริการประชาชนด้วยความสุภาพ รวดเร็ว เท่าเทียมกัน ส่วนพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อหรือโดยทุจริตจนอาจทำให้ประชาชนได้รับความเสียหายนั้น รัฐต้องชดเชยแก่ประชาชนโดยรัฐมีสิทธิไต่เบี่ยเอาจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดนั้นต่อไปได้ หรือที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 บัญญัติให้เจ้าพนักงานผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริตจะต้องรับโทษทางอาญา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวบัญญัติขึ้นโดยอาศัยหลักจริยธรรมพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าพนักงานของรัฐกับประชาชน ได้แก่ หลักประชาชนเป็นศูนย์กลาง หลักความซื่อสัตย์สุจริต ไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตน หลักโปร่งใส ตรวจสอบได้ และจริยธรรมที่ต้องไม่ใช้อำนาจในทางข่มขู่ คุกคาม หรือกดดัน หรือเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีของประชาชน

ส่วนจริยธรรมของนักการเมืองที่มีต่อประชาชนนั้น ถูกบัญญัติเป็นกฎหมายไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 219 วรรคสอง ที่บัญญัติให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องยึดมั่นในหลักจริยธรรมอย่างเคร่งครัด มาตรา 234 (1) ที่บัญญัติให้อำนาจแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจพิจารณาความผิดจริยธรรมร้ายแรงของนักการเมือง มาตรา 258 (ง) ที่บัญญัติให้รัฐต้องจัดระบบงานการเมืองที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อประชาชน ตรวจสอบได้และไม่ใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยมาตรฐานจริยธรรม พ.ศ. 2561 กำหนดให้นักการเมืองต้องมีจริยธรรมสูงกว่าบุคคลทั่วไป เช่น ห้ามใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ไม่ว่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับหลักจริยธรรมที่นักการเมืองพึงต้องมีและปฏิบัติ ได้แก่ ยึดมั่นในผลประโยชน์ของประชาชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชน โปร่งใสและตรวจสอบได้ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นต้น

จากตัวอย่างการเปรียบเทียบระหว่างบทบัญญัติของกฎหมายกับจริยธรรมที่พึงมีของบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชนตามความสัมพันธ์ของบุคคลในมิติต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า กฎหมายมุ่งหมายบังคับให้บุคคลต่าง ๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ของตนจะต้องตั้งอยู่บนการปฏิบัติตามจริยธรรมอย่างเคร่งครัด การฝ่าฝืนต้องระวางโทษตามกฎหมาย และหากพิจารณาถึงกรณีดังกล่าวมาข้างต้นจะพบว่า เป็นการกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติตามกฎหมายและมาตรการลงโทษทางแพ่ง ทางอาญาและทางวินัย ที่มุ่งเน้นให้บุคคลจะต้องมีจริยธรรมเฉพาะบุคคลด้วย เช่น ข้าราชการจะต้องดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมเฉพาะส่วนบุคคลของตนเอง การกระทำการใด ๆ ที่เป็นการขัดต่อจริยธรรมเฉพาะส่วนของตนเอง แม้จะไม่ใช้การฝ่าฝืนจริยธรรมที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งก็ตามย่อมเป็นการละเมิดต่อจริยธรรมเช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ข้าราชการเป็นคู่หรือมีความสัมพันธ์ฉันคู่สามีกับบุคคลอื่นในขณะที่ตนมีคู่สมรสอยู่แล้ว ย่อมต้องรับโทษทั้งทางแพ่งและทางวินัย เป็นต้น กรณีดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การกระทำการอย่างใด ๆ ของบุคคลที่มีสถานะที่เกี่ยวข้องกับประชาชนย่อมจะต้องตั้งอยู่บนจริยธรรมเฉพาะตัวของตนอย่างเคร่งครัด

ดังนั้น หากย้อนกลับไปพิจารณาถึงข่าวสารบ้านเมืองที่ถูกนำเสนอผ่านทางสื่อโทรทัศน์และวิทยุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการกระทำการของบุคคลใดที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ เช่น การทุจริตในภาครัฐที่มีเจ้าหน้าที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตนั้น หรือกรณีการทุจริตในภาครัฐเกี่ยวกับภาคเอกชนที่หมายถึงการทุจริตในภาครัฐที่มีภาคเอกชนเข้าไม่มีส่วนเกี่ยวข้องหรือรู้เห็นกับการทุจริตนั้นด้วย การนำเสนอข่าวซึ่งกระทำโดยสื่อมวลชนที่มีความหมายครอบคลุมถึงองค์กรสื่อมวลชน และบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้รายงานข่าว พิธีกร หรือนักข่าว โดยเฉพาะในลักษณะการเล่าข่าวที่ผู้เล่าจะต้องมีการแสดงความคิดเห็น ทศนคติ เพื่อชี้แนะหรือโน้มน้าวให้ผู้ชมที่เป็นทั้งเด็ก เยาวชน และประชาชน เกิดความเชื่อและเห็นคล้อยตามกับความคิดของตนเองนั้นแล้วนั้น ผู้เล่าข่าวจะต้องเป็นบุคคลที่ดำรงไว้ซึ่งจริยธรรมเฉพาะตนเป็นพื้นฐานเสียก่อน จึงจะสามารถเป็นผู้เล่าข่าวได้โดยไม่มีอคติหรือก่อให้เกิดความสงสัยเคลือบแคลงต่อประชาชนผู้รับชมการเล่าข่าวจากบุคคลนั้น ในทางกลับกันหากบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินรายการ ผู้ประกาศข่าวหรือพิธีกรเคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดของ

ศาลให้ลงโทษในข้อหาทุจริต หรือสร้างความเสียหายแก่องค์กรสื่อของรัฐ แม้บุคคลนั้นจะได้รับโทษตามคำพิพากษาไปแล้วก็ตาม การที่สถานีโทรทัศน์หรือสถานีวิทยุยังให้บุคคลนั้นมาทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าวหรือผู้ดำเนินรายการเล่าข่าวภายหลังย่อมอาจทำให้เกิดความคลางแคลงสงสัยต่อจริยธรรมเฉพาะตนของบุคคลนั้นว่า บุคคลนั้นได้แสดงทัศนคติ ความคิดและความเห็นไปในทางที่เกิดเป็นอคติต่อข่าวโดยเฉพาะอย่างยิ่งในข่าวที่ตนเคยต้องหามาแล้วหรือไม่ ดังนั้นแม้การทำหน้าที่ของสื่อมีความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่จะไม่ถูกรัฐเข้าแทรกแซงเสรีภาพในการแสดงออกก็ตาม แต่รัฐควรต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่สำคัญต่อการปกป้องและคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการรับรู้ข่าวสารผ่านผู้ประกอบวิชาชีพที่มีมาตรฐานทางจริยธรรมด้วยเช่น ดังนั้นมาตรการทางกฎหมายจึงควรกำหนดด้วยการจำกัดสิทธิของผู้ทำหน้าที่สื่อในระดับปัจเจกชน เช่น ผู้เล่าข่าวไม่ให้ประกอบอาชีพสื่อเป็นการเฉพาะตัวหากพบว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดต่อกฎหมายบ้านเมืองในด้านจริยธรรมส่วนบุคคล ดังตัวอย่างเช่น เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดฐานเป็น ตัวการร่วมหรือผู้สนับสนุนให้บุคคลอื่นทำการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพสื่อเพื่อไม่เปิดโอกาสให้บุคคลนั้นประกอบอาชีพที่ทำให้สังคมเกิดคำถามหรือเกิดข้อสงสัยถึงจริยธรรมของบุคคลนั้นในการทำหน้าที่สื่อมวลชน (เว็ชชัย ดำรงค์ธรรมนาถ, 2565, น. 115-118)

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่ากฎหมายเกี่ยวกับการกำกับดูแลสื่อมวลชนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเฉพาะตัวของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อไว้เป็นการเฉพาะ กฎหมายเพียงแต่มุ่งที่จะคุ้มครองเสรีภาพแก่การปฏิบัติหน้าที่และการเสนอข่าวสารของสื่อมวลชน ไม่ให้รัฐเข้าคุกคามแทรกแซงการนำเสนอข่าวสารและความจริงของสื่อมวลชน อันเป็นการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในการเข้าถึงข่าวสารที่รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงซึ่งข่าวสารและเสรีภาพในการแสดงออกไว้เท่านั้น โดยที่รัฐมิได้มีการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะต้องได้รับการชี้แจงหรือทำให้เชื่อตามข้อเท็จจริงในข่าวโดยผู้ประกอบวิชาชีพสื่อในบทบาทของผู้ดำเนินรายการ เช่นการเล่าข่าว ที่จะต้องมีพื้นฐานของจริยธรรมเฉพาะตัวของผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนรายนั้นเป็นที่ตั้งเสียก่อน เพราะหากผู้ดำเนินรายการดังกล่าวเคยถูกกล่าวหาและต้องคำพิพากษาของศาลซึ่งเป็นกระบวนการยุติธรรมที่ผ่านการพิสูจน์ความผิดอย่างเป็นระบบมาแล้วว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดอาญาทุจริต อันถือได้ว่าเป็นละเมิดต่อจริยธรรมเฉพาะตนและอาจขัดต่อจริยธรรมในการเป็นสื่อมวลชน เช่น ฉ้อโกง หรือทุจริตต่อหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสื่อสารมวลชนของตนเองแล้ว กฎหมายหรือองค์กรสื่อมวลชนยังยินยอมให้บุคคลดังกล่าวทำหน้าที่เป็นผู้ประกาศข่าว ผู้ดำเนินรายการ หรือพิธีกรที่มีบทบาทในการเล่าข่าวที่ต้องแสดงความคิดเห็นต่อข่าวที่มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับทุจริตต่อหน้าที่ของบุคคลใด ๆ ก็ตามย่อมเป็นกรณีของรัฐหรือองค์กรสื่อที่เกี่ยวข้องมิได้ให้การคุ้มครองสิทธิของประชาชนที่จะต้องได้รับสื่อที่ไม่ได้เกิดจากอคติของผู้นำเสนอข่าว ดังนั้นรัฐควรกำหนดมาตรการในการลงโทษสื่อมวลชนที่เป็นบุคคลที่กระทำความผิดทางอาญาโดยเฉพาะความผิดต่อหน้าที่สื่อมวลชนโดยกำหนดมาตรการในการห้ามมิให้ประกอบอาชีพสื่อสารมวลชนโดยส่วนบุคคล ห้ามมิให้บุคคลนั้นทำหน้าที่เป็นผู้สื่อสารข่าวสารต่อประชาชนโดยตรง แต่ไม่ห้ามการที่บุคคลนั้นแม้จะถูกศาลพิพากษาลงโทษอาญาฐานกระทำความผิดที่กระทบต่อจริยธรรมสื่อในการที่ประกอบอาชีพสื่อในฐานะที่เป็นบุคคลที่อยู่เบื้องหลังการนำเสนอข่าวสาร เช่น ยังสามารถเป็นผู้บริหารบริษัทนิติบุคคลที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนได้ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องแล้ว ทั้งนี้เพื่อไม่เป็นการตัดช่องทางในการประกอบอาชีพของบุคคลอันเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในการประกอบอาชีพของบุคคลตามรัฐธรรมนูญด้วย

บทสรุป

ผู้เขียนมีความเห็นว่า รัฐโดยองค์กรของรัฐและองค์กรที่มีหน้าที่โดยตรงต่อการกำกับดูแลสื่อจะต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมที่บัญญัติอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรมเฉพาะบุคคลของปัจเจกชนผู้ประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในบริบทข่าวสารจากผู้ประกาศ ผู้ดำเนินรายการ หรือพิธีกร ว่าบุคคลนั้นจะต้องมีจริยธรรมส่วนบุคคลเป็นที่ตั้งโดยต้องไม่ละเมิดต่อจริยธรรมพื้นฐานของตน เช่นต้องไม่เคยต้องโทษทางอาญาให้ต้องจำคุกในความผิดฐานกระทำโดยทุจริตต่อองค์กรภาครัฐ หรือเกี่ยวข้องกับการประกอบวิชาชีพสื่อมวลชนของตน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประกันสิทธิของประชาชนที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านการแสดงความเห็น การวิเคราะห์หรือการเล่าข่าวโดยผู้ประกอบวิชาชีพที่ตั้งอยู่บนจริยธรรมเฉพาะตนอย่างเคร่งครัด

วารสารวิชาการ

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2561). จริยธรรมสื่อสารมวลชน: หลักการ แนวคิด และกรณีศึกษา. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธวัชชัย ดำรงค์ธรรมาถ. (2565). เสรีภาพสื่อมวลชนกับความรับผิดชอบ: กรณีศึกษาสื่อโทรทัศน์ไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 40(2), 101-120.
- บุญเลิศ ศรีสุข. (2564). กฎหมายและจริยธรรมของสื่อมวลชนในสังคมประชาธิปไตย. วารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, 12(1), 23-44.
- ปิยะชาติ สุทธิวรรณ. (2565). บทบาทของพิธีกรข่าวกับความรับผิดชอบต่อทางจริยธรรม. วารสารนิเทศ ศาสตร์ปริทรรศน์, 17(2), 55-70.
- สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2561). จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพสื่อมวลชน. <https://tja.or.th>
- สุกัญญา สงวนศักดิ์ภักดี. (2563). การคุกคามสื่อมวลชนกับเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสาร. วารสาร สิทธิมนุษยชน, 8(1), 15-30.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. <https://www.krisdika.go.th>
- สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.). (2563). ข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมของสื่อวิทยุและโทรทัศน์. <https://www.nbtc.go.th>